

Streszczenie

Celem rozprawy doktorskiej pt. „Erozji przywództwa politycznego I sekretarzy Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej” jest przeanalizowanie procesu stopniowego załamywania się przywództwa politycznego osób pełniących funkcję I sekretarza KC PZPR, zachodzącego w ramach najbardziej znaczących mechanizmów wewnątrzsystemowych. Odnosząc niniejsze badania do kategorii mechanizmów wewnątrzsystemowych, do których należały przede wszystkim wystąpienia mas społecznych oraz niezdolność pokierowania aparatem partyjno-państwowym, zwłaszcza na skutek istniejących tendencji do wyodrębniania się frakcji partyjnych, a w konsekwencji walk koteryjnych, należy wskazać, że erozja przywództwa politycznego mogła nastąpić tylko w przypadku wybranych osób, pełniących funkcję I sekretarza Partii. Dlatego też przeanalizowana zostanie erozja przywództwa politycznego w odniesieniu do: Bolesława Bieruta (od 1944 roku), Edwarda Ochaba, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka i Wojciecha Jaruzelskiego (do 1990 roku). Z kolei pełnienie funkcji I sekretarza KC PZPR przez Mieczysława Rakowskiego wykracza poza obszar zainteresowań badawczych niniejszej dysertacji ze względu na niemożność odniesienia do sprawowanej przezeń funkcji kategorii mechanizmu wewnątrzsystemowego, skutkującego ostatecznie zmianą personalną na zajmowanym stanowisku. Przełom lat 80. i 90. należy bowiem wiązać z rozkładem dotychczasowego systemu i transformacją demokratyczną, przy czym procesy te dokonywały się w rezultacie wielowymiarowej kompilacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, nie mających związku z załamywaniem się przywództwa politycznego Mieczysława Rakowskiego. W odniesieniu do pozostałych osób można natomiast wskazać na erozję przywództwa powstałą na skutek wskazanych powyżej mechanizmów wewnątrzsystemowych.

W nakreślonym kontekście hipoteza badawcza niniejszych badań brzmi następująco: w im większym zakresie dochodzi do wyczerpywania się konsensusu, tym szybciej przebiega erozja przywództwa politycznego I sekretarzy w następującej strukturze: I sekretarz KC PZPR – elita rządząca – klasa rządząca – masy społeczne

Za najbardziej właściwe metody badawcze przyjęto natomiast: analizę treści oraz, dodatkowo, metodę porównawczą.

Zakłada się, iż uzyskane wyniki badań w znaczący sposób wpłyną na rozwój politologii, zwłaszcza w obszarze dotychczas niewystarczająco eksplorowanym, gdyż, o ile ustalone zostały mechanizmy wewnątrzsystemowe, stanowiące źródła destrukcji systemu niedemokratycznego (w tym wypadku systemu politycznego PRL), o tyle nadal nie zostały podjęte całościowe badania w zakresie wskazania uniwersalnego mechanizmu tracenia przywództwa politycznego I sekretarzy KC PZPR, do których to przyczyn z pewnością nie można zaliczyć mechanizmów wewnątrzsystemowych, stanowiących jedynie ogólne ramy i wyznaczających przypuszczalny kontekst przebiegu procesu stopniowego załamywania się przywództwa politycznego osób pełniących funkcję I sekretarza Partii. Ich znaczenie jest zatem raczej pomocnicze, aniżeli rozstrzygające, gdyż pozwalają one dokonać pewnej selekcji w zakresie wyboru konkretnych osób których przywództwo polityczne będzie analizowane. Innymi słowy stanowią one podstawę do zastosowania kategorii „przywódcy politycznego” w odniesieniu do poszczególnych I sekretarzy KC PZPR. Stąd też przeprowadzenie badań we wskazanym zakresie niewątpliwie stanowi asumpt do dalszego eksplorowania tej dziedziny wiedzy, pod kątem wszechstronnej analizy (a zatem uwzględniającej także uwarunkowania zewnętrzne) niezwykle zróżnicowanych przyczyn upadków reżimów autorytarnych i totalitarnych.